

CIJFER VAN DE MAAND: Een blik op het profiel van de Vlaamse leerlingen

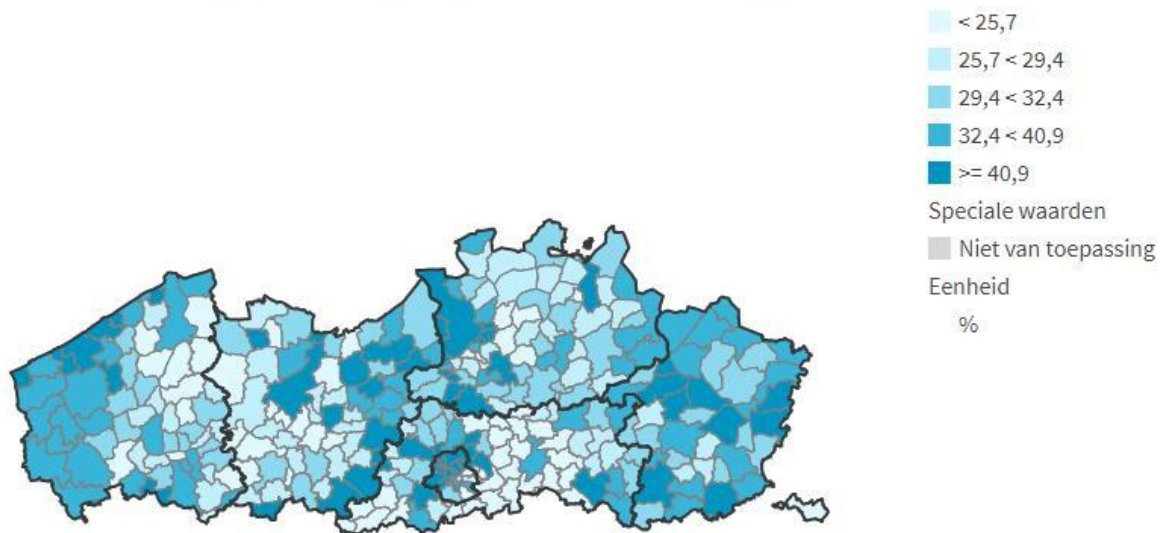
Provincies in cijfers, nieuwsbrief, september 2021

Afhankelijk van het socio-economisch profiel van hun leerlingen, krijgen Vlaamse basisscholen extra werkingsmiddelen en omkadering. Dit profiel wordt opgesteld aan de hand van een aantal leerlingenkenmerken: het al dan niet krijgen van een schooltoelage, de thuistaal van de leerlingen en het hoogst behaalde opleidingsniveau van de moeder. In 2020 waren meer dan 735.000 leerlingen ingeschreven in het lager of kleuteronderwijs. 38,6% van hen kreeg een schooltoelage, 23,3% had een andere thuistaal dan het Nederlands en 20,6% had een moeder zonder diploma of getuigschrift van het secundair onderwijs.

De schooltoelage werd vanaf het schooljaar 2019-2020 omgevormd tot 'de schooltoeslag' of 'selectieve participatietoeslag'. De toekenningsvoorwaarden werden aangepast. Bovendien wordt de schooltoeslag nu automatisch toegekend, terwijl die voorheen moest aangevraagd worden. Hierdoor steeg het aandeel leerlingen met een toelage van 25,2% in 2019 naar 38,6% in 2020, en is vergelijken in de tijd moeilijker. Het voordeel van de nieuwe cijfers over de schooltoeslag is dat we een vollediger beeld krijgen van het aantal kinderen dat opgroeit in een gezin met een laag inkomen. Tot 2019 moest men de schooltoelage immers vaak zelf aanvragen, wat niet altijd gebeurde.

Onderstaande kaart van het aandeel leerlingen met een schooltoeslag toont grote verschillen tussen gemeenten. De laagste waarden vinden we rond de centrumsteden. In een aantal gemeenten rond Leuven, Brussel en Gent is dat minder dan 20%. Omgekeerd zijn de waarden wat hoger in Limburg en de Westhoek, maar de hoogste waarden vinden we in een reeks steden en (vroegere) industriële gebieden zoals de Rupelstreek, de Zennevallei, de Denderstreek en de Limburgse mijnstreek. Zo bedraagt het aantal leerlingen met een schooltoeslag meer dan 60% in Boom, Sint-Jans-Molenbeek, Antwerpen, Ronse, Vilvoorde en Anderlecht. Op wijkniveau kunnen de cijfers nog heel wat hoger zijn: verschillende Genkse en Antwerpse wijken tellen meer dan 80% leerlingen met een schooltoeslag.

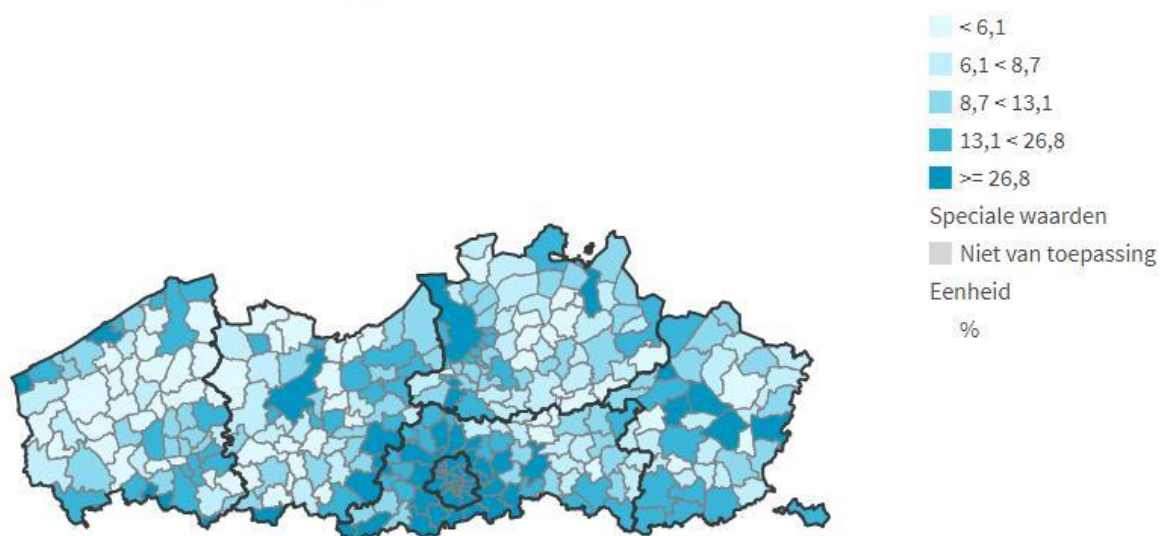
leerlingen basisonderwijs die een schooltoelage ontvangen (t.o.v. Iln BO) - VP 2020 - gemeenten

Bron: Departement Onderwijs en Vorming van de Vlaamse Gemeenschap | provincies.incijfers.be

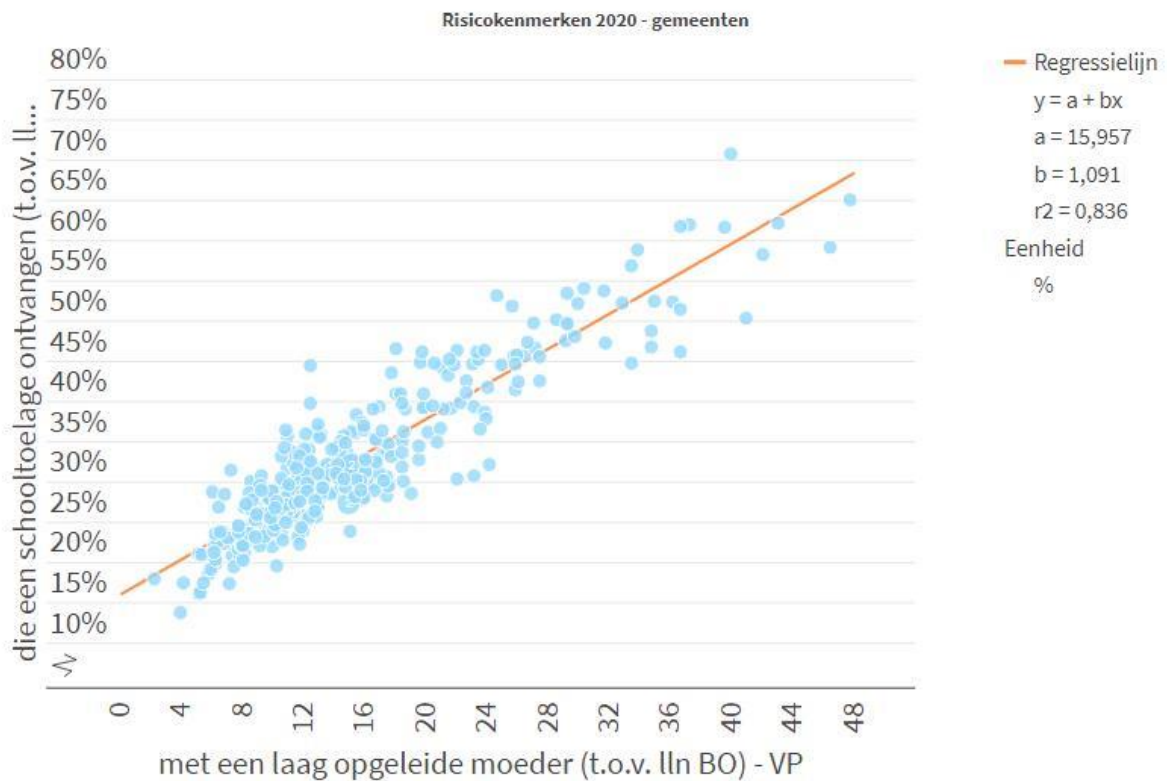
De kaart van de thuistaal kleurt helemaal anders. Wel zien we opnieuw hoge waarden in heel wat steden en (vroegere) industriële gebieden, maar de gehele Brusselse rand springt er nu uit, tot in Oost-Vlaanderen. Opvallend zijn ook de hogere waarden in gemeenten die grenzen aan het Waals Gewest. Het aandeel leerlingen dat thuis geen Nederlands spreekt, steeg het voorbije decennium sterk: van 15,0% in 2010 naar 18,9% in 2015 tot 23,3% in 2020. De groei is vooral groot in de brede rand rond Brussel, daar waar de cijfers al het hoogst waren.

leerlingen basisonderwijs die thuis geen Nederlands spreken (t.o.v. Iln BO) - VP 2020 - gemeenten

Bron: Departement Onderwijs en Vorming van de Vlaamse Gemeenschap | provincies.incijfers.be

De laatste indicator die gebruikt wordt voor toekenning van extra onderwijsmiddelen, is het opleidingsniveau van de moeder (geen diploma secundair onderwijs). De regionale spreiding is zeer vergelijkbaar met die van de schooltoeslag. Onderstaande figuur toont dan ook aan dat er een sterke samenhang is tussen het krijgen van een schooltoeslag en een laag opleidingsniveau van de moeder van de leerling. De correlatie bedraagt meer dan 80%. Ter vergelijking, de correlatie tussen de schooltoeslag en de andere thuistaal is, met 20%, veel kleiner.

Bron: Departement Onderwijs en Vorming van de Vlaamse Gemeenschap | provincies.incijfers.be

We gaven hier steeds de kenmerken van de leerlingen naar vestigingsplaats van hun school. De verschillen met de leerlingenkenmerken naar woonplaats zijn eerder beperkt. In het basisonderwijs gaan de meeste leerlingen immers in de eigen gemeente naar school (zie nieuwsbrief januari 2021). Verder zijn deze indicatoren op provincies.incijfers.be ook beschikbaar voor de meer dan 460.000 leerlingen in het secundair onderwijs. Je vindt er voor het leerplichtonderwijs nog heel wat andere informatie, onder meer over de gevolgde onderwijsvorm, de schoolse vordering en de vroegtijdige schooluitval. Ook over het niet-leerplichtonderwijs zijn er cijfers beschikbaar, en ook daar gaat het om heel wat studenten: meer dan 250.000 Vlaamse en Brusselse studenten in het hoger onderwijs en meer dan 380.000 inschrijvingen in het volwassenenonderwijs.